

Педагогіка / Проблеми виховання особистості в умовах інформаційного суспільства

Богославець Л.П.,

канд.пед.наук, доцент, кафедри педагогіки та методики професійного навчання Київського національного університету технологій та дизайну

Житеньова Л.В.

канд.пед.наук, доцент, завідувач кафедри педагогіки та методики професійного навчання Київського національного університету технологій та дизайну

Особливості виховання майбутніх дизайнерів, технологів-педагогів

Виховання є однією із складових навчально-виховного процесу в університеті. В сучасних умовах цей процес є складним соціальним явищем, бо спрямований на формування у вихованців наукового світогляду, особистісних рис громадянина України на основі відродження традицій національної свідомості і самосвідомості, професійного, морального, правового, патріотичного, фізичного, екологічного розвитку.

У педагогічній літературі [1; 2; 4] проблемі виховання приділяється постійна увага, але єдиного підходу і трактування у визначенні категорії «процес виховання» немає. «Процес» – це зміна стану системи виховання студентів університету як цілісного педагогічного явища, послідовне, поступове просування вперед для досягнення цілей виховання, розвитку і психологічної підготовки майбутніх дизайнерів, технологів-педагогів, гармонійного формування і розвитку особистості майбутнього фахівця. С. У. Гончаренко [2] під час визначення змісту «виховання» використовував філософське поняття «процес», тобто виховання має процесуально безперервний характер і не може бути реалізоване в інший спосіб. Інакше втрачається сутність цього соціально-педагогічного явища, зникає його гуманістичний зміст, губиться особистість студента, не досягається мета

виховання.

Отже, «процес виховання – цілісний процес, у якому органічно поєднані змістова і процесуальна сторони. Змістова сторона процесу виховання характеризує сукупність виховних цілей. Процесуальна – характеризує самокерований процес педагогічної взаємодії викладача й студента, що включає організацію і функціонування системи виховної діяльності й самовиховання»[2]. Тому основним завданням процесу виховання є формування і розвиток особистості вихованця на основі наукового світогляду, духовності, активної життєвої настанови, переконаності, сукупності знань, навичок, умінь, основ професійної майстерності.

Специфічними ознаками процесу виховання майбутніх дизайнерів, технологів-педагогів є: систематичність; цілісність, комплексність, планомірність; безперервність і тривалість; багатогранність завдань і різноманітність змісту та необхідності формування громадянина України; багатство форм, методів і засобів виховного впливу; поступове виявлення результатів виховних впливів, особливо в умовах інформаційного суспільства.

Поняттю «виховання студентської молоді», можна дати таке визначення: це процес цілеспрямованого, систематичного організованого і планомірного впливу на свідомість і підсвідомість, пізнавальну емоційно-вольову та мотиваційну сферу особистості майбутніх дизайнерів, технологів-педагогів з метою формування в них наукового світогляду, високих моральних, громадських і професійних якостей для забезпечення всебічного і гармонійного розвитку їх особистості та ефективної самореалізації в складних умовах сьогодення [2]. Це визначення розкриває сутність предметів виховного впливу: свідомість і підсвідомість особистості студента, її мотиваційна, емоційно-почуттєва і вольова сфери, навички та звички гідної поведінки в умовах повсякденної діяльності самовдосконалення.

Визначено, що основним сенсом і головною ідеєю всієї виховної роботи в університеті є формування і постійний розвиток у студентів мотивації до творчого самовдосконалення позитивних рис своєї особистості і нівелювання негативних. Самовиховання – це свідома діяльність, спрямована на найповнішу реалізацію майбутнього інженера-педагога себе як особистості, в основі якої лежить мотивація самовиховання. У результаті спостереження, аналізу проведеного анкетування майбутніх дизайнерів і технологів-педагогів, було виявлено, що більшість студентів університету знаходиться на такому рівні духовного розвитку, що спроможні самостійно усвідомлювати сенс власної життєдіяльності, у тому числі навчальної. Тому за допомогою різних методів (бесіда, лекція, диспут, круглий стіл, творчі конкурси) викладачі допомагають їм зрозуміти цілі та завдання щодо всебічного і гармонійного особистого розвитку, розкривають вирішальну для їх майбутнього роль навчання в університеті, вчать реалізовувати власні мрії, виявляти у собі як позитивні, так і негативні риси характеру, ознайомлюють з методикою роботи щодо постійного самовиховання. Бо, на думку В.В.Ягупова, „самовиховання – систематична свідома діяльність людини, спрямована на вироблення в собі бажаних фізичних, розумових, моральних, естетичних якостей, позитивних рис волі і характеру, усунення негативних звичок”[4]. Тому виховання і самовиховання знаходяться у тісному взаємозв’язку, де друге є закономірним наслідком першого. Ознакою ефективності виховної роботи з майбутніми дизайнерами, технологами-педагогами є формування у них стійкої акмеологічної тенденції і досягнення в цьому напрямі реальних результатів.

Отже, самовиховання перебуває у тісному взаємозв’язку з вихованням, удосконалює позитивні результати останнього, поглиблює процес формування особистості майбутнього фахівця. Основними методами самовиховання є: самооцінка, самопереконавання, самонавіювання, самопримус, самообов’язок тощо.

Сутність та основні вимоги відбиваються у принципах виховання, які

визначають напрями, стратегію і зміст практичних дій викладачів та студентів у Київському національному університеті технологій та дизайну.

Основні принципи виховання – *системність, комплексність, обов'язковість, рівнозначність* – передбачають не сліпе механічне їх використання у виховному процесі, а обов'язковою умовою їх ефективності є творче застосування з урахуванням педагогічної майстерності вихователя, індивідуально-психічних особливостей вихованця і конкретної виховної ситуації.

Досвід навчально-виховної діяльності свідчить про те, що принципи сучасного виховання, визначені вченими В.М. Галузинським, М.Б. Євтухом, І.П. Підласим [1,2,3] повинні залишатися відкритими. Ті зміни, які відбуваються у нашому суспільстві (соціальні і політичні), у різних галузях технічних і соціально-гуманітарних наук сприяють подальшому розвитку виховного процесу та його вдосконаленню.

Проаналізувавши доробки науковців [2; 4], приходимо до висновку, що навчально-виховний процес в системі університетської підготовки має здійснюватися шляхом таких організаційно-реалізаційних дій, як: вивчення студента і діагностика розвитку його особистості у цілому та окремих рис і якостей; спонукання вихованця до самовдосконалення своєї особистості та формування його мотивації; контроль, оцінка й коректування ходу і результатів виховних заходів і всього виховного процесу.

На думку багатьох сучасних педагогів [1; 3;4] традиційна педагогіка, по-перше, обмежує і придушує творчу самостійність вихованців, по-друге, недооцінює виховні впливи соціального середовища, по-третє, веде до відриву виховання від сучасних тенденцій у педагогіці, і, відповідно, його відриву від життя. Безумовно, прямі виховні впливи суб'єктів виховання потрібні в університеті, але вони мають бути майстерно сконструйовані у педагогічно доцільно організовану повсякденну життєдіяльність студентів. Напевно, у цьому й полягає головне завдання педагога. У зв'язку з виховними функціями інших суспільних інститутів, наприклад, різних

громадських і державних установ, сім'ї, закономірно говорити про методи опосередкованого виховного впливу, зміст існування виховного процесу в університеті має полягати у формуванні глибокої та міцної мотивації самовиховання майбутніх інженерів-педагогів, прищепленні їм навичок і вмінь постійного самовдосконалення, опрацюванні його ефективної методики.

Отже, сутність процесу виховання полягає в умілій організації психологічної і педагогічної обґрунтованої діяльності дизайнерів, технологів-педагогів, в гармонійному та всебічному розвитку їх особистостей, у формуванні мотивації постійного творчого самовдосконалення.

Тому одне із провідних завдань діяльності викладачів університету полягає в формуванні у майбутніх дизайнерів, технологів-педагогів прагнення до самоосвіти й самовиховання, уміння поповнювати свої знання, вільно орієнтуватися в потоці інформації. Іншими словами, сучасний студент повинен винести із стін навчального закладу, крім відповідної суми знань, умінь і навичок, бажання постійно працювати над розвитком своєї особистості, підвищенням професійної компетентності, безперервним удосконаленням моральних та інших соціальних якостей особи.

Список використаних джерел

1. Галузинський В.М. Педагогіка: теорія и історія: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл, які вивчають дисципліну «Педагогіка» / Галузинський В.М., Євтух М.Б. – К.: Вища шк., 1995. – 236 с.
2. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник / Семен Гончаренко.– К.: Либідь, 1997. – 376 с.
3. Підласий І.П. Діагностика та експертиза педагогічних проектів: навч. посібник / Іван Павлович Підласий. – К.: Україна, 1998. – 343 с.
4. Ягупов В.В. Педагогіка: навч. посіб. для студ. спец. пед. навч. закладів / Василь Васильович Ягупов. – К.: Либідь, 2002. – 560 с.

